ROMAN MAKSYMOWICZ

ręczny karabin maszynowy DP

WYDAWNICTWO MINISTERSTWA OBRONY NARODOWEJ

Opiniodawca:
doc. dr hab. inż. STANISŁAW TORECKI

Redaktor: MARIA DOMAŃSKA

Okładkę i plansze kolorowe projektował
STANISŁAW CHORZEMSKI

Redaktor techn.: ZYGMUNT PŁATEK

Korektor: MIECZYSŁAW CHRZANOWSKI

Diegtiariow z pierwszym prototypem ręcznego karabinu maszynowego

Konstruktorzy Diegtiariow i Szpagin

Przy pracy nad następnym prototypem

ręczny karabin maszynowy DP

Zapewne wielu młodych Czytelników widziało ręczny karabin maszynowy *DP*, choćby na ilustracjach różnych wydawnictw wojskowych, na ekranach kin i telewizorów w czasie projekcji filmów dokumentalnych i fabularnych, dotyczących okresu II wojny światowej.

Współczesna prasa raczej rzadko zamieszcza zdjęcia tego karabinu, jako że broń to wysłużona, dobrze wszystkim znana i, co tu ukrywać, nieco już przestarzała, bowiem od okresu II wojny światowej w uzbrojeniu strzeleckim wiele się zmieniło na całym świecie. Do uzbrojenia Armii Radzieckiej, ludowego Wojska Polskiego i innych armii państw należących do Układu Warszawskiego wprowadzono nowe, doskonalsze typy ręcznych karabinów maszynowych. Ale żaden z nich nie doczekał się jeszcze tylu modyfikacji co ręczny karabin maszynowy *DP*.

Karabin *DP* jest prosty w budowie, niezawodny w działaniu, łatwy w obsłudze. Oto tylko niektóre jego zalety, które decydują między innymi o tym, że do dziś pozostaje on w uzbrojeniu wojsk.

7,62 mm ręczny karabin maszynowy *DP* wprowadzony został do uzbrojenia pododdziałów piechoty Armii Czerwonej w roku 1927 pod oznaczeniem typu *DP* wz. 1928. W porównaniu z zagranicznymi karabinami, działającymi na tej samej zasadzie, tj. wykorzystania części gazów prochowych, odprowadzanych przez boczny otwór w przewodzie nieruchomej lufy, rkm *DP* odznacza się oryginalną budową zamka,

Niektóre ręczne karabiny maszynowe okresu międzywojennego

Charakterystyka	Państwo			
	Wielka Brytania	Polska	Czechosłowacja	Związek Radziecki
System	*Bren*	*Browning*	*ZB-30*	*DP*
Rok	1937	1928	1930	1928
Kaliber [mm]	7,71	7,92	7,92	7,62
Ciężar [kG]	10,1	8,4	9,00	7,7
Ciężar dwójnogu [kG]	0,77	0,5	0,65	0,7
Ciężar lufy [kG]	2,73	2,46	2,43	2,00
Ciężar części ruchomych [kG]	1,09	1,13	1,21	1,15
Pojemność magazynka (liczba naboi w magazynku)	30	20	20	47
Szybkostrzelność teoretyczna [strz/min]	500 — 600	500 — 600	600	600
Szybkostrzelność praktyczna [strz/min]	70 — 75	60 — 65	75 — 80	80 — 90
Prędkość początkowa pocisku [m/s]	750	840	830	840

Generał lejtnant Wasilij A. Diegtiariow

swoistym systemem podawania naboi, dużą wytrzymałością automatyki oraz stosunkowo małym ciężarem własnym.

Porównawcze dane taktyczno-techniczne niektórych ręcznych karabinów maszynowych, produkowanych w okresie międzywojennym w Polsce, W. Brytanii, Czechosłowacji i ZSRR, a działających na wspomnianej zasadzie, podaje tabelka na poprzedniej stronie.

Porównując powyższe dane nietrudno dostrzec, że ręczny karabin maszynowy *Bren*, wprowadzony w roku 1937 do uzbrojenia armii angielskiej na podstawie licencji czeskiej, swymi parametrami nie górował nad ręcznym karabinem maszynowym *DP*, choć karabin radziecki został wprowadzony do uzbrojenia o 10 lat wcześniej.

Żołnierze, którym wypadło posługiwać się ręcznym karabinem maszynowym *DP* w najgorętszych momentach walki, gdy sekundy i minuty decydowały o życiu, potwierdzą jeszcze jedną jego zaletę — celność ognia.

„Z tym karabinem maszynowym, sławnym »diegtiarem« — pisze F. Tokarew, wybitny konstruktor broni strzeleckiej w Związku Radzieckim — nasi żołnierze gromili basmaczy w Azji Środkowej, bili japońskich samurajów w Chasanie i Chałchyn-gole, z nim przeszli całą Wielką Wojnę Narodową".

Karabinem tym żołnierz 1 i 2 armii Wojska Polskiego gromił hitlerowskiego najeźdźcę, niosąc krajowi wolność i niepodległość.

TROCHĘ Z PRZESZŁOŚCI RĘCZNYCH KARABINÓW MASZYNOWYCH

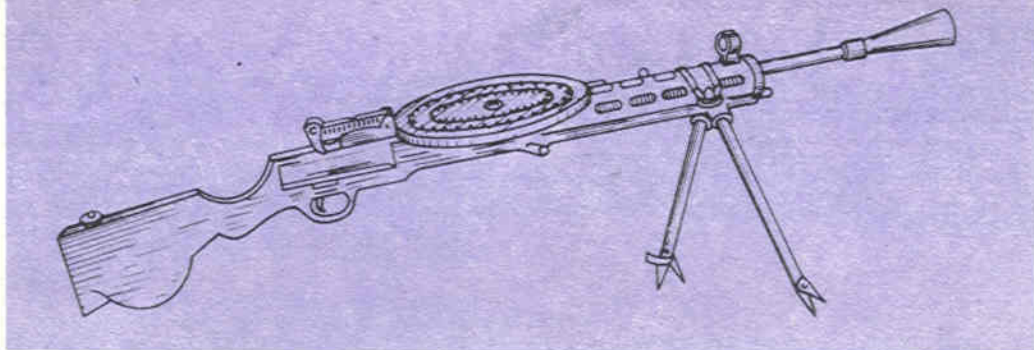
Pierwszy ręczny karabin maszynowy opracował w 1903 r. duński konstruktor Madsen. Karabin przyjęty został do uzbrojenia kawalerii duńskiej, szwedzkiej i norweskiej.

W latach 1907—1909 we Francji zostają opracowane trzy typy 8 mm ręcznych karabinów maszynowych. Są to: *Chauchat* wz. 1907, *Berthier* wz. 1908 i *Hotchkiss* wz. 1909. W Niemczech przedmiotem prób i doświadczeń był 7,92 mm ręczny karabin maszynowy *Parabellum*.

W czasie I wojny światowej ręczne karabiny maszynowe znajdują szerokie zastosowanie na polu walki. Mają one dobrą manewrowość i dostateczną szybkostrzel-

Diegtiariow na manewrach wojskowych w r. 1929

Ręczny karabin maszynowy *DP*

ność praktyczną. Uzupełniają ciężkie karabiny maszynowe w walce na bliskich i średnich odległościach.

Szczególne znaczenie zyskują ręczne karabiny maszynowe jako potężny środek wsparcia działań piechoty, tak w natarciu, jak i w obronie. Pod ich ogniem załamują się tyraliery nacierających wojsk, wykształca się grupowy szyk bojowy piechoty, polegający na rozczłonkowaniu tyralier strzeleckich na drobne grupy żołnierzy, skupionych wokół ręcznego karabinu maszynowego zabezpieczającego ich działanie.

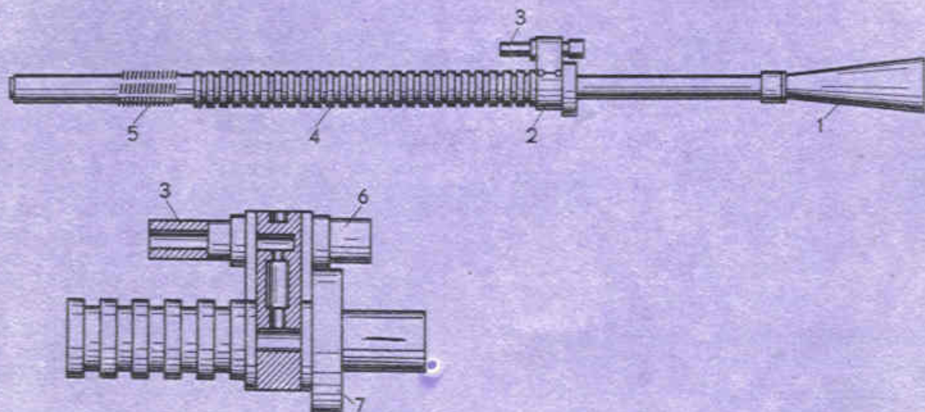
W okresie międzywojennym, opierając się na doświadczeniach minionej wojny, w wielu państwach szczególną uwagę zwrócono na budowę ręcznych karabinów maszynowych. Między innymi w Polsce na licencji amerykańskiej rozpoczęto w latach dwudziestych produkcję ręcznego karabinu maszynowego *Browning* wz. 28.

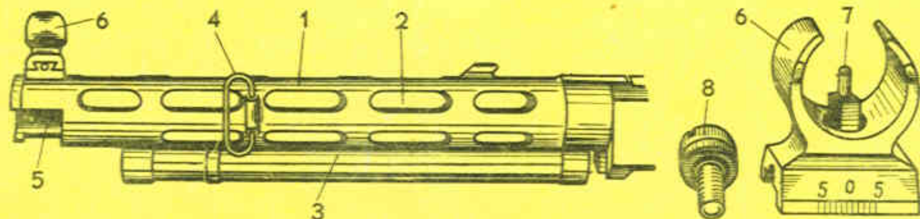
Jednocześnie większość państw przyjmuje na wyposażenie dwa rodzaje pocisków: lekkie do karabinów i ręcznych karabinów maszynowych oraz ciężkie — do ciężkich karabinów maszynowych.

W okresie II wojny światowej na skutek wzrostu manewrowości pododdziałów piechoty zaszła konieczność zbudowania ręcznych karabinów maszynowych o dużej szybkostrzelności praktycznej (do 250 wystrzałów na minutę) oraz o niedużym ciężarze (do 7 kG) i małych wymiarach w położeniu marszowym.

Ewolucja w rozwoju współczesnych ręcznych karabinów maszynowych wskazuje na tendencję zmniejszania ich ciężaru do ciężaru karabinów. Ma to, zdaniem specjalistów, zapewnić manewrowe formy działań bojowych, jak desanty czołgowe, morskie, lotnicze, działanie na głębokich tyłach nieprzyjaciela itp.

Lufa z komorą gazową:
1 — tłumik płomieni, 2 — komora gazowa, 3 — regulator, 4 — powierzchnia karbowana, 5 — wycinki gwintowane, 6 — nakrętka regulatora, 7 — pierścień oporowy

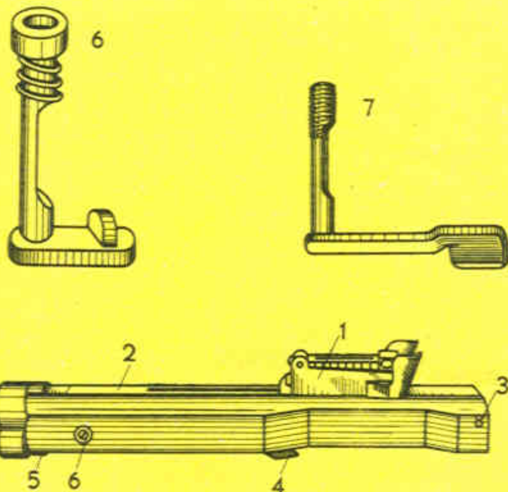

Osłona i muszka:
1 — osłona lufy, 2 — otwory podłużne, 3 — rura gazowa, 4 — strzemię przednie, 5 — wycięcie dla komory gazowej, 6 — osłona muszki, 7 — muszka, 8 — wkręt regulujący

KONSTRUKTOR RKM DP — WASILIJ A. DIEGTIARIOW

Wasilij A. Diegtiariow urodził się w 1880 r. w Tule. W 1891 r., po ukończeniu szkoły przycerkiewnej, rozpoczyna pracę w warsztatach zbrojeniowych. Na ręcznej maszynie (szarmance) wykonuje pierwsze sprężyny do karabinu konstrukcji kapitana inżyniera Siergieja Mosina. Po śmierci ojca na siedemnastoletniego chłopca, jako najstarszego w domu, spada obowiązek utrzymania licznej rodziny. W roku 1901 Wasyl Diegtiariow powołany zostaje do odbycia pięcioletniej służby wojskowej w Oranienbaunie i skierowany do pracy w warsztatach zbrojeniowych szkoły oficerskiej. Jest rusznikarzem i instruktorem

Komora zamkowa:
1 — celownik, 2 — zasuwka, 3 — gniazdo do śruby łączącej, 4 — haki do występów zaokrąglonych komory spustowej, 5 — występ do oparcia łącznika, 6 — zatrzask lufy, 7 — śruba łącząca

prowadzenia ognia z ciężkiej broni maszynowej. Jesienią roku 1905 kończy służbę wojskową i podejmuje pracę w tym samym wojskowym warsztacie rusznikarskim.

Rok 1906 ma szczególnie duże znaczenie dla Diegtiariowa: poznaje teoretyka i konstruktora rosyjskiej automatycznej broni strzeleckiej — kapitana Władimira G. Fiodorowa, który poleca mu wykonać nowe typy pocisków do naboi broni strzeleckiej, według projektu profesora Michałowskiego. Następnie Fiodorow i Diegtiariow współpracują nad karabinem wz. 1891 (konstrukcji Mosina), który polecono im przerobić na automatyczny. Zadanie przerasta ich możliwości. Fiodorow podejmuje się opracować karabinek automatyczny od podstaw. Diegtiariow na podstawie rysunków konstrukcyjnych Fiodorowa wykonuje ręcznie każdy detal karabinka. Pokonując trudności Fiodorow osiąga zamierzony cel: w roku 1912 zakłady zbrojeniowe w Siestoriecku podejmują się wykonania próbnej partii karabinków automatycznych, w liczbie 150 sztuk.

Podczas Wielkiej Rewolucji Październikowej generał Fiodorow i ślusarz Diegtiariow stają po stronie walczącego proletariatu. W roku 1918 zostają skierowani do zakładów zbrojeniowych w Tule, by uruchomić produkcję karabinów automatycznych dla powstających oddziałów Armii Czerwonej.

Na początku 1924 r., z polecenia Michaiła Frunzego, Fiodorow, a wraz z nim Diegtiariow podejmują pracę nad ręcznym karabinem maszynowym. Prototyp był gotów w tym samym roku, próby poligonowe nie wypadły jednak najlepiej. Komisja z Siemionem Budionnym na czele odrzuca prototyp tego karabinu. Powód: złamanie iglicy.

Po dwóch latach pracy Diegtiariow przedstawia nowy prototyp ręcznego karabinu maszynowego. Na próbach poligonowych, przeprowadzonych pod Moskwą w 1926 roku, jego karabin okazuje się bezkonkurencyjny. Po 2646 wystrzałach, gdy zamilkły konkurencyjne karabiny Toka-

riewa i Kołesnikowa, przerwano na chwilę próby, aby zanurzyć karabin w wodzie, obsmarować go błotem, wytrząsnąć nad nim pył z worków i znów prowadzić ogień. Łącznie w czasie prób karabin dał ponad 20 tysięcy strzałów, bez żadnego uszkodzenia części. Diegtiariow święcił swój pierwszy konstruktorski sukces. Nie trzeba chyba dodawać, że był to również sukces Fiodorowa.

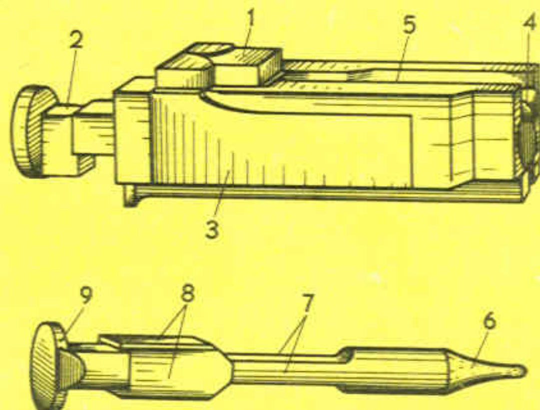
W lutym 1927 r. zakłady zbrojeniowe przystąpiły do seryjnej produkcji ręcznego karabinu maszynowego konstrukcji Diegtiariowa. Karabin otrzymał oznaczenie typu *DP (Diegtiariow piechotnyj)* wz. 1928.

W 1928 r. Diegtiariow przystosował ręczny karabin maszynowy *DP* dla potrzeb lotnictwa. Karabin ten otrzymał oznaczenie *DA (Diegtiariow awiacjonnyj).*

W rok później Diegtiariow wraz z Grigorijem Szpaginem przystosowuje ręczny karabin maszynowy *DP* dla potrzeb broni pancernej. W wyniku dokonanych zmian zmniejszył się ciężar karabinu, wzrosła szybkostrzelność praktyczna — do 100 strzałów na minutę. Karabin otrzymał oznaczenie typu *DT (Diegtiariow tankowoj).*

W 1929 r. Diegtiariow bierze udział w manewrach wojskowych, obserwując działanie broni, którą sam skonstruował. Po zakończeniu ćwiczeń Klement Woroszyłow, wówczas ludowy komisarz obrony, zleca mu zbudować dla potrzeb armii wielkokalibrowy karabin maszynowy. Bazując na karabinie *DP*, konstruktor uzyskuje całkowicie nowy wzór, który zachowuje jednak ogólne zasady budowy swego poprzednika.

Karabin zostaje przyjęty w 1938 r. do uzbrojenia wojsk. W 1941 r. Szpagin dokonuje w nim kilku zmian. Od tego czasu karabin *DK* oznaczony zostaje jako typ *DSzK (Diegtiariow-Szpagin krupnokalibrowoj,* tzn. wielkokalibrowy).

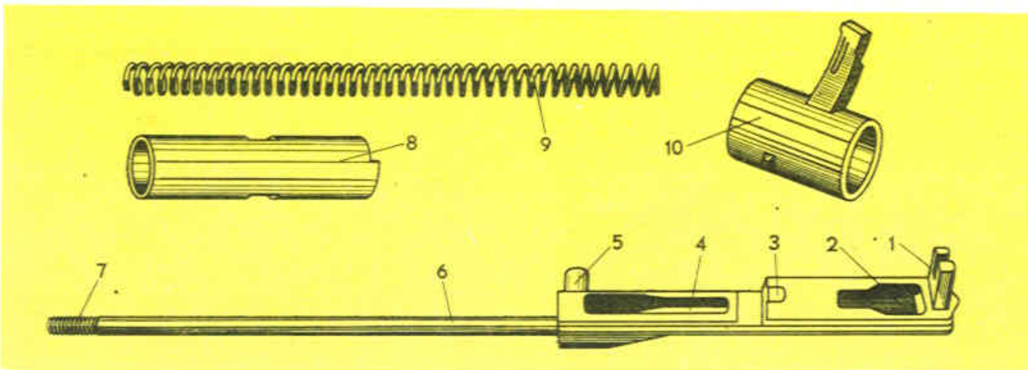
Zamek z iglicą:
1 — trzon zamka, *2* — iglica, *3* — rygle zamkowe, *4* — wyciąg, *5* — sprężyna wyciągu, *6* — grot, *7* — ścięcia do występów rygli zamkowych, *8* — zgrubienia do rozsuwania rygli zamkowych, *9* — główka

W styczniu 1940 r. Prezydium Rady Najwyższej ZSRR nadało W. A. Diegtiariowowi z okazji 60-lecia urodzin tytuł Bohatera Pracy Socjalistycznej i stopień naukowy doktora nauk technicznych. W dniu ogłoszenia komunikatu Stalin poleca konstruktorowi zbudować w najkrótszym czasie nowy magazynek do pistoletu maszynowego wz. *PPD* o większej pojemności naboi.

Pistolet wz. *PPD* (pistoliet-puliemiot Diegtiariowa)* przyjęty został do uzbrojenia Armii Czerwonej na krótko przed wojną radziecko-fińską w 1939—1940 r. W czasie wojny okazało się, że ze względów konstrukcyjnych jego produkcja musi być

* *PPD* zmodernizowany w 1940 r. oznaczony był wzorem *PPD-40.*

Suwadło ze sprężyną powrotną, tłokiem gazowym i łącznikiem:
1 — wspornik, *2* — gniazdo do występu łączącego zamka, *3* — występ wodzący, *4* — wyrzutnica, *5* — rączka, *6* — trzon tłoka gazowego, *7* — gwint tłoka gazowego, *8* — tłok gazowy, *9* — sprężyna powrotna, *10* — łącznik

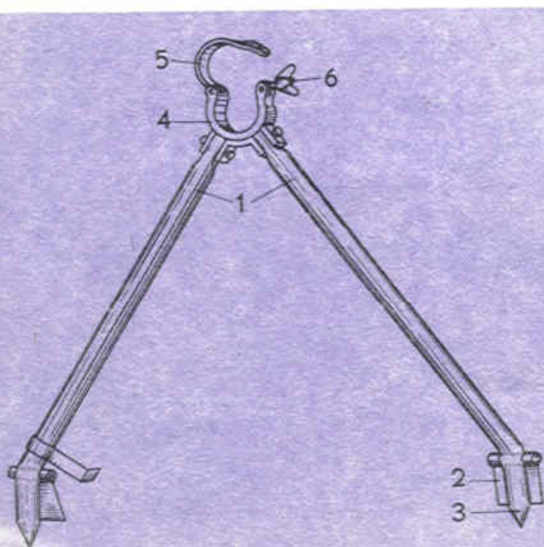
Komora spustowa z kolbą i urządzeniem spustowym:
1 — kolba, 2 — olejarka, 3 — strzemię tylne, 4 — osada, 5 — występy zaokrąglone, 6 — kabłąk, 7 — dźwignia spustowa, 8 — sprężyna dźwigni, 9 — spust, 10 — sprężyna bezpiecznika, 11 — bezpiecznik

ograniczona. Zamiast pistoletu *PPD* w roku 1941 do uzbrojenia wprowadzono pistolet maszynowy konstrukcji Szpagina (*PPSz* lub *PP-41*).

W czerwcu 1941 r. Wasilij Diegtiariow, inż. Krekin i Dementiew, konstruktorzy Garanin i Władimir Diegtiariow — syn Wasilija, opracowują jednostrzałową rusznicę przeciwpancerną *PTRD*. Rusznica zostaje przyjęta i prawie natychmiast rozpoczyna się jej masowa produkcja. Czuwał nad nią starszy syn Diegtiariowa — Aleksander.

Od roku 1943 Diegtiariow rozpoczyna pracę nad nowym wzorem ręcznego karabinu maszynowego na nabój o zmniejszonej mocy (pośredni) wz. 1943. Prace nad nim zakończyły się po II wojnie światowej. W 1949 roku pośmiertnie przyznano konstruktorowi Nagrodę Państwową I Stopnia.

Dwójnóg:
1 — nogi, 2 — stopa, 3 — lemiesz, 4 — półobroża dolna, 5 — półobroża górna, 6 — spinacz obroży

BUDOWA RĘCZNEGO KARABINU MASZYNOWEGO DP

Ręczny karabin maszynowy *DP* składa się z 65 części. Do najważniejszych należą: lufa, tłumik płomieni, komora gazowa, regulator, osłona, muszka, komora zamkowa, celownik, zatrzask magazynka, suwadło, tłok gazowy, sprężyna powrotna, komora spustowa, dwójnóg i magazynek.

L u f a nadaje pociskom kierunek lotu. Jej przestrzeń wewnętrzna, czyli tzw. przewód, dzieli się na część gwintowaną o czterech bruzdach prawoskrętnych (gwint zatacza około trzech obrotów na całej długości lufy, co nadaje pociskowi ruch obrotowy), komorę nabojową o kształcie i wymiarach łuski naboju, służącą do pomieszczenia naboju i stożka przejściowego, łączącego część gwintowaną z komorą nabojową.

Średnica przewodu lufy, mierzona od pola (odcinki wklęsłe) do przeciwległego pola, nazywa się k a l i b r e m lufy.

Na lufie znajduje się gwint do połączenia tłumika płomieni, wycinki gwintowane do połączenia z komorą zamkową, wyżłobienie podłużne do zatrzasku lufy oraz dwa wycięcia: dolne — do pomieszczenia pazura wyciągu, górne — do podajnika.

T ł u m i k p ł o m i e n i nakręcony na część wylotową lufy przeznaczony jest do tłumienia ognia podczas strzału.

K o m o r a g a z o w a służy do pomieszczenia regulatora i odprowadzenia z lufy części gazów prochowych, niezbędnych do samoczynnego działania karabinu. Jest ona na stałe nakręcona na lufę. W przedniej części ma pierścień oporowy, który nakłada się na przednią część osłony lufy, w tylnej — czop do zamocowania regulatora w żądanym położeniu.

R e g u l a t o r służy do regulowania ilości gazów prochowych, przechodzących z przewodu lufy do tłoka gazowego. Znajduje się w nim przewód osiowy z trzema otworami bocznymi o średnicy 2,7 mm, 3,3 mm i 4 mm.

O s ł o n a ma na celu zabezpieczenie lufy i tłoka gazowego przed uderzeniami, strzelca zaś chroni przed oparzeniem rąk podczas strzelania. Składa się ona ze złączonych ze sobą dwóch rur: górnej (osłony lufy) — do pomieszczenia lufy, i dolnej (rura gazowa) — do pomieszczenia tłoka gazowego i sprężyny powrotnej.

Z wierzchu na przedniej części osłony lufy znajduje się podstawa muszki, a w tylnej — zaczep do magazynka. W osłonie znajdują się podłużne otwory do chłodzenia lufy powie-

trzem oraz wycięcie do pomieszczenia komory gazowej.

M u s z k a, osadzona w osłonie szczękowej, służy do naprowadzania ręcznego karabinu maszynowego na cel.

K o m o r a z a m k o w a mieści suwadło z zamkiem. Wewnątrz komory zamkowej znajdują się: wodzidła podłużne do prowadzenia suwadła i zamka, a także — w przedniej części — wycinki gładkie i gwintowane do połączenia z lufą. W środkowej części komory zamkowej mieszczą się opory ryglowe do umieszczenia rygli zamkowych, w części tylnej — wodzidła pionowe do połączenia z komorą spustową. W górnej części znajduje się właz nabojowy do przejścia donośnika magazynka, zamykany zasuwką. Dolna część komory zamkowej jest otwarta, co umożliwia swobodny ruch rączki suwadła i wypadanie łusek. Po bokach w przedniej i tylnej części komory zamkowej znajdują się otwory: przedni — do zatrzasku lufy, tylny — do śruby łączącej.

Na zewnątrz komory zamkowej u góry umocowany jest celownik krzywkowy, wewnątrz pod celownikiem — wyrzutnik ze sprężyną.

C e l o w n i k jest to urządzenie służące do wycelowania karabinu na różne odległości. Nastawia się go przez podniesienie lub obniżenie ramienia celownika, na którym znajdują się podziałki od 1 do 15, oznaczające setki metrów. Krótkie kreski między podziałkami umożliwiają nastawienie celownika z dokładnością do 50 m.

Z a t r z a s k m a g a z y n k a utrzymuje się w przednim położeniu za pomocą sprężyny zatrzasku, umieszczonej wewnątrz podstawy celownika, i ma na celu podtrzymywanie magazynka.

Z a m e k służy do podawania naboi do komory nabojowej, zamykania przewodu lufy podczas strzału, spowodowania strzału i wyciągania łusek.

Zasadniczą częścią zamka jest trzon, który służy do połączenia wszystkich części zamka. W przedniej części trzonu znajduje się czółko do pomieszczenia dna łuski i otwór dla grotu iglicy, w górnej — podajnik z wodzidłem do wyrzutnika. W dole zamka: w przedniej części znajduje się wycięcie do wyciągu i jego sprężyny, a w tylnej — występ do połączenia z suwadłem. Po obu stronach trzonu mieszczą się gniazda rygli zamkowych i wycięcia dla zgrubienia iglicy. Wewnątrz trzon zamka ma przewód igliczny.

I g l i c a służy do odpalania i rozsuwania rygli zamkowych. Rozsuwanie rygli następuje za pomocą zgrubień występujących w tylnej części tej iglicy.

R y g l e z a m k o w e, łącznie z trzonem zamka, zaryglowują komorę nabojową w chwili dania strzału od strony wewnętrznej. Mają one występy, które służą do ich rozsuwania i zsuwania.

W y c i ą g służy do wyciągania łuski z komory nabojowej i utrzymania jej w czółku zamka do chwili wyrzucenia. Przednia część wyciągu ma pazur, który chwyta kryzę łuski znajdującej się w komorze nabojowej. Do przyciskania wyciągu do trzonu zamka służy sprężyna wyciągu.

S u w a d ł o łączy wszystkie części ruchome ręcznego karabinu maszynowego. Przednią częścią łączy się z trzonem tłoka gazowego, na którym umieszcza się sprężynę powrotną, łącznik oraz nakręca tłok gazowy. W tylnej górnej części suwadła umieszczony jest wspornik iglicy, gniazdo do pomieszczenia występów rygli zamkowych i występ łączący trzon zamka; w dole suwadło ma wycięcie na dźwignię spustową, którego tylna ściana tworzy ząb zaczepowy. W przedniej części suwadło ma wyrzutnicę do łusek i rączkę. Po obu bokach suwadła są wodzidła.

T ł o k g a z o w y pod działaniem gazów prochowych odprowadza części ruchome karabinu w tylne położenie. W przedniej części ma gniazdo do regulatora, a w tylnej — gniazdo gwintowane do połączenia z trzonem tłoka gazowego.

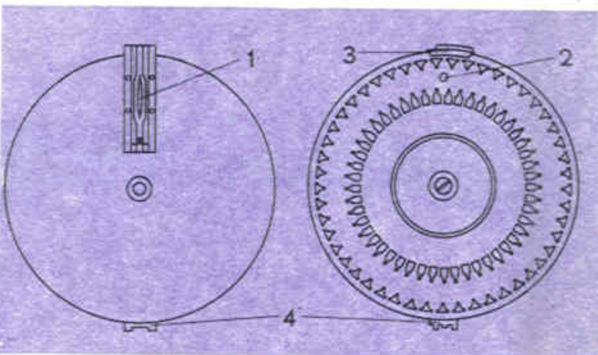
S p r ę ż y n a powrotna służy do przesuwania części ruchomych karabinu w przednie położenie.

Ł ą c z n i k stanowi oparcie tylnego końca sprężyny powrotnej. Ma on czopy do połączenia z komorą zamkową, przewód do trzonu tłoka gazowego i oporę sprężyny powrotnej.

K o m o r a s p u s t o w a mieści urządzenie spustowe i mocuje komorę zamkową oraz kolbę. Na osadzie komora spustowa ma wodzidła pionowe i występy do połączenia z komorą zamkową oraz otwór do śruby łączącej. W przedniej części znajdują się występy zaokrąglone do połączenia z hakami komory zamkowej, w dole — kabłąk.

U r z ą d z e n i e s p u s t o w e, składające się z dźwigni spustowej sprężyny, spustu i bezpiecznika ze sprężyną, służy do utrzymania suwadła z zamkiem na zębie zaczepowym i zwolnienia suwadła z zaczepienia.

Magazynek:
1 — donośnik, *2* — wkręt zatrzymywacza, *3* — przytrzymywacz górnego talerza, *4* — widełki

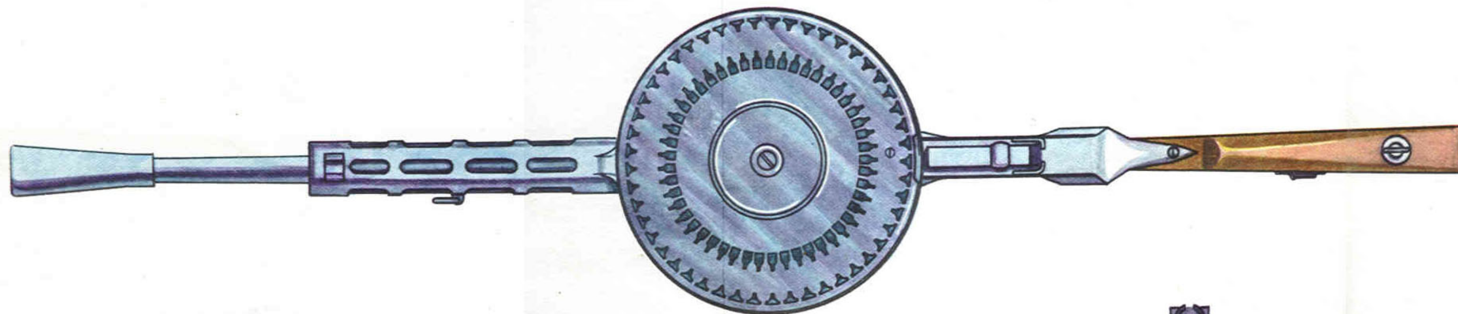

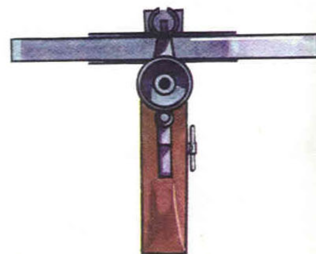
K o l b a, połączona wkrętami z komorą spustową, umożliwia wygodne trzymanie karabinu podczas strzelania.

D w ó j n ó g służy do podparcia karabinu przy strzelaniu. Składa się z obroży i dwóch nóg połączonych za pomocą spony.

M a g a z y n e k mieści 47 lub 49 naboi (w zależności od roku produkcji). Magazynki o pojemności 47 naboi na talerzu górnym mają napis „47". Magazynek składa się z talerza dolnego i górnego. Talerz dolny na zewnętrznej stronie ma donośnik do pomieszczenia kolejnego naboju, na obwodzie — widełki do połączenia magazynka z karabinem maszynowym i przytrzymywacz do zapobiegania przekręcania się górnego talerza.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

RĘCZNY KARABIN MASZYNOWY DP:

1 — tłumik; 2 — lufa; 3 — muszka; 4 — osłona lufy; 5 — magazynek; 6 — celownik; 7 — komora zamkowa; 8 — kolba; 9 — olejarka; 10 — komora gazowa; 11 — rura gazowa; 12 — komora spustowa; 13 — spust

W walkach nad Donem

DZIAŁANIE POSZCZEGÓLNYCH CZĘŚCI RĘCZNEGO KARABINU MASZYNOWEGO

Ze szczegółową budową ręcznego karabinu maszynowego *DP* można zapoznać się na stronie ostatniej, na której zamieszczono jego schemat konstrukcyjny. Rysunek ten nie wyjaśnia jednak zasad działania poszczególnych części ręcznego karabinu maszynowego *DP*, które zależnie od tego, czy rkm jest przed ładowaniem, podczas ładowania, czy podczas strzelania, mają odpowiednio inne położenie.

Położenie części ręcznego karabinu maszynowego DP przed ładowaniem

Przed ładowaniem suwadło z tłokiem gazowym i zamkiem znajduje się w położeniu przednim, sprężyna powrotna — w napięciu najmniejszym. Tłok gazowy gniazdem nasunięty jest na regulator, zamek zamyka komorę nabojową. Rygle zamkowe rozsunięte są na boki i zachodzą za opory ryglowe komory zamkowej. Iglica znajduje się w przednim położeniu, a jej grot wystaje z przodu trzonu zamka.

Wyrzutnik pozostaje w górnym położeniu, jego sprężyna jest ściśnięta.

Dźwignia spustowa urządzenia spustowego podniesiona jest do góry, język spustowy — podany do przodu i opiera się o bezpiecznik opuszczony do dołu.

Wlaz nabojowy zamknięty jest zasuwką.

Działanie części ręcznego karabinu maszynowego DP podczas ładowania

W celu załadowania ręcznego karabinu maszynowego przesuwa się zasuwkę do przodu, odciąga rączkę suwadła do tyłu i dołącza magazynek.

Podczas odciągania rączki suwadła do tyłu tłok gazowy ściska na swoim trzonie sprężynę powrotną, której tylny koniec opiera się o łącznik. Suwadło odprowadza do tyłu połączoną z nim iglicę. Zgrubienie iglicy, wychodzące z zamka, zwalnia rygle zamkowe, które pod działaniem skosów gniazda na suwadle zsuwają się, wychodząc z opór ryglowych komory zamkowej i zwalniają zamek. Zamek pod działaniem przedniej ścianki gniazda na suwadle odchodzi do tyłu. Dźwignia spustowa pod naciskiem cofającego się suwadła opuszcza się, a gdy tylko suwadło dojdzie w położenie tylne, dźwignia spustowa pod działaniem sprężyny ponownie podnosi się i zaczepem zaskakuje za ząb zaczepowy na suwadle. Suwadło wraz z innymi częściami ruchomymi zatrzymuje się w tylnym położeniu.

Po dołączeniu magazynka naładowanego nabojami nabój znajdujący się w donośniku staje przed podajnikiem zamka. W taki sposób ręczny karabin maszynowy zostaje załadowany do prowadzenia ognia ciągłego.

Działanie części ręcznego karabinu maszynowego DP podczas strzelania

Aby otworzyć ogień, obejmuje się prawą ręką szyjkę kolby, przyciska bezpiecznik i naciska na język spustowy. Wówczas bezpiecznik zwalnia język spustowy, ten zaś, obracając się na osi, naciska na dźwignię spustową i wyprowadza jej zaczep spod zęba zaczepowego suwadła. Suwadło wraz z iglicą pod działaniem sprężyny powrotnej posuwa się do przodu. Zgrubienie iglicy, opierając się o występy rygli zamkowych, zmusza cały zamek do posuwania się wraz z suwadłem.

Przy ruchu zamka do przodu jego podajnik wypycha kolejny nabój z donośnika magazynka i podaje go do komory nabojowej. W chwili zbliżania się zamka do tylnego ścięcia lufy

podajnik i wyciąg zamka wchodzą w odpowiednie wycięcia na tylnym ścięciu lufy, a wyciąg swym pazurem zaskakuje za kryzę łuski.

W czasie dalszego posuwania się suwadła iglica, wchodząc głębiej do przewodu trzonu zamka, swoim zgrubieniem rozsuwa rygle zamkowe. Rygle te swoimi końcami opierają się o opory ryglowe komory zamkowej, przez co przewód lufy zostaje zamknięty zamkiem. Suwadło wraz z iglicą, posuwając się w dalszym ciągu do przodu, wysuwa grot iglicy przez otwór grota w czółku zamka, grot zbija spłonkę naboju i następuje strzał.

W momencie gdy pocisk minie otwór gazowy, część gazów prochowych uchodzi przez boczny otwór gazowy lufy do przewodu komory gazowej, następnie przez przewód osiowy regulatora uderza w tłok gazowy i cofa go, a wraz z nim trzon tłoka gazowego i suwadło.

W początkowym ruchu suwadła do tyłu zamek zostaje na miejscu do chwili wylotu pocisku z przewodu lufy, w dalszym ciągu zamyka przewód lufy, nie dopuszczając do przedostania się gazów prochowych do komory zamkowej. Iglica jednocześnie z suwadłem zaczyna ruch do tyłu i gdy tylko jej zgrubienie wyjdzie z zamka, rygle zamkowe mają możność schodzenia się.

Przy dalszym ruchu suwadła rygle zamkowe pod działaniem skosów gniazda na suwadle schodzą się, wychodzą z opór ryglowych komory zamkowej i zwalniają zamek, który wraz z suwadłem odchodzi do tyłu.

Pazur wyciągu z odejściem zamka do tyłu wyciąga łuskę z komory nabojowej. Łuska natknąwszy się kryzą na wyrzutnik zostaje wyrzucona przez wyrzutnicę suwadła.

Działanie pozostałych części jest takie samo jak podczas odciągania rączki suwadła do tyłu, ale wskutek tego, że język spustowy jest naciśnięty, suwadło nie zatrzymuje się swym zębem o zaczep dźwigni spustowej, lecz po całkowitym odejściu do tyłu pod działaniem sprężyny powrotnej posuwa się natychmiast do przodu, zamek podajnikiem wysuwa kolejny nabój z donośnika magazynka i podaje go do komory nabojowej. Iglica zbija spłonkę i następuje strzał.

Pod działaniem gazów i sprężyny powrotnej części ręcznego karabina maszynowego znów wykonują te czynności: przeładowują ręczny karabin maszynowy, powodują kolejny strzał itd. Ogień ciągły trwa dopóty, dopóki naciska się na język spustowy i dopóki w magazynku są naboje.

Po zwolnieniu języka spustowego ząb zaczepowy cofającego się suwadła zaskakuje za zaczep podnoszącej się dźwigni spustowej, suwadło zatrzymuje się w tylnym położeniu. W tym momencie strzelanie przerywa się, lecz karabin maszynowy pozostaje załadowany.

AMUNICJA DO KARABINU DP

Zależnie od rodzaju celów do 7,62 mm ręcznego karabinu maszynowego *DP* stosowane są naboje z pociskami lekkimi lub z pociskami o specjalnym przeznaczeniu (przeciwpancerne, zapalające i smugowe).

Pociski lekkie, w odróżnieniu od pocisków ciężkich, mają większą prędkość wylotową przy jednakowym ładunku prochowym naboju. Ich tor lotu na bliskich odległościach jest bardziej płaski, a przez to skuteczniejszy.

Nabój z pociskiem lekkim o długości 76,0 mm waży 22,4 G. Z tego na pocisk przypada 9,6 G, a na ładunek prochowy — 3,5 G. Pocisk lekki wz. 1908 o długości około 28 mm ma zasięg 3000—3500 metrów. Dla odróżnienia pociski ciężkie mają czubek pomalowany na kolor żółty.

Pociski zwykłe wz. 1908 mają budowę złożoną. Składają się z płaszcza i rdzenia. Płaszcze wykonane są ze stali platerowanej lub stopów miedzi z niklem (melchioru). Rdzenie — z czystego ołowiu albo stopu ołowiu i antymonu — nadają ciężar pociskowi. Pociski, w których rdzeń stanowią inne ładunki, nazywa się pociskami specjalnymi.

Łuski naboi wykonywane są z mosiądzu, melchioru, stali platerowanej lub lakierowanej. Mają one wydłużony kształt z występującą kryzą w części dennej. W dnie łuski umieszczona jest spłonka naboju. Z uwagi na to, że w czasie strzału kryza łuski opiera się o płaszczyznę wlotową lufy, zarówno naboje, jak i broń, a zwłaszcza jej zespoły ryglowe, są wykonane z dużą tolerancją (0,05 mm). Wpływa to na dużą pewność działania broni w nie sprzyjających warunkach. Jednakże takie rozwiązanie pociąga za sobą znaczne zwiększenie zamka i poprzecznej powierzchni przekroju całej broni.

KARABIN DP W UZBROJENIU JEDNOSTEK ARMII RADZIECKIEJ I LUDOWEGO WOJSKA POLSKIEGO

W latach 1928—1933 przemysł ZSRR rozpoczyna produkcję nowych wzorów broni strzeleckiej, w tym również ręcznych karabinów maszynowych Diegtiariowa. W końcu 1936 roku Armia Czerwona miała już 95 tysięcy ręcznych karabinów maszynowych własnej konstrukcji i produkcji.

Do chwili hitlerowskiej napaści na Związek Radziecki, w czerwcu 1941 roku, liczba ta stale wzrastała. Działania wojenne w początkowym okresie tej wojny wykazały jednak, że było ich jeszcze zbyt mało.

... i w górach Kaukazu

... za wolną i niepodległą Polskę

W roku 1942, po uruchomieniu części ewakuowanych zakładów przemysłowych na Uralu, wzrasta przede wszystkim produkcja broni automatycznej. Liczba wyprodukowanych w tym czasie karabinów maszynowych, ręcznych i ciężkich, zwiększyła się w porównaniu z produkcją w roku poprzednim z 79,4 tysiąca do 283 tysięcy sztuk. W okresie od 1 lipca 1941 r. do 30 czerwca 1945 r. przemysł dostarczył Armii Radzieckiej 945,5 tysiąca ręcznych i ciężkich karabinów maszynowych.

Pewna część tej broni weszła do uzbrojenia pododdziałów i oddziałów wojsk sojuszniczych, walczących u boku Armii Radzieckiej z Niemcami hitlerowskimi. Otrzymały je także początkowo 1 Dywizja Piechoty im. Tadeusza Kościuszki, a następnie 1 i 2 armia Wojska Polskiego.

W oddziałach i związkach taktycznych 1 i 2 armii Wojska Polskiego w poszczególnych okresach liczba rkm *DP* była różna. Obrazuje to tabelka.

Z danych zawartych w tabeli wynika, że liczba ręcznych karabinów maszynowych *DP* ulegała gwałtownym zmianom w obu armiach. Zmniejszanie się stanu wskazuje na straty poniesione w walkach, zwiększanie świadczy o uzupełnianiu z rezerw.

O dziennych stratach w ręcznych karabinach maszynowych *DP* oraz innych rodzajach broni świadczy zachowany meldunek bojowy nr 28 z dnia 4 lutego 1945 r. dowódcy 4 dywizji piechoty z okresu walk dywizji w rejonie wsi Zdbice: „Zniszczona broń własna w czasie działań bojowych: dział 45 mm — 2, ckm — 3, rkm — 5, rppanc — 2". Skoro już jesteśmy przy 4 dywizji piechoty, gwoli ścisłości dodajmy, że w dniu 5 stycznia 1945 r. miała ona 454 ręczne karabiny maszynowe *DP*, 1 marca — 304, 15 kwietnia — 281, a w dzień po zakończeniu II wojny światowej — 313 sztuk.

Rkm DP w związkach operacyjnych i oddziałach wsparcia LWP

Związki operacyjne i oddziały wsparcia	Stan na dzień			
	10 stycznia 1945 r.	1 marca 1945 r.	15 kwietnia 1945 r.	10 maja 1945 r.
1 armia Wojska Polskiego	2324	1357	1273	1456
2 armia Wojska Polskiego	1973	1880	2843	1314
Oddziały wsparcia 1 i 2 AWP	305	266	225	209
Razem	4602	3503	4341	2979

WARIANTY RĘCZNEGO KARABINU MASZYNOWEGO DP

Konstrukcja zasadniczych mechanizmów ręcznego karabinu maszynowego DP na tyle była udana, że na jej podstawie skonstruowano inne wzory: karabin lotniczy *DA* (1928 r.), czołgowy *DT* (1929 r.) i *DTM*, lotniczy i przeciwlotniczy podwójnie sprzężony *DA-2* (1932 r.), wielkokalibrowy *DK*, a po modernizacji przez Grigorija Szpagina *DSzK* (1938 r.), oraz ciężki *DS** (1939 r.). Pod koniec II wojny światowej zostają zmodernizowane karabiny *DP* i *DT*, które odpowiednio uzyskują oznaczenie typu *DPM* i *DTM*.

Karabin maszynowy *DA (Diegtiariow awiacjonnyj)*, wprowadzony do uzbrojenia w 1928 r., zastąpiony został w połowie lat trzydziestych karabinem maszynowym *SzKAS* konstrukcji Szpitalnego i Kamarickiego, mającym szybkostrzelność teoretyczną 1800 strzałów na minutę.

* Wycofany z uzbrojenia wojsk w 1941 r. z powodu wypadków rozrywania się naboi w komorze nabojowej, małej wytrzymałości niektórych części, wybijania pocisków z łusek i złej podstawy.

Przystosowując ręczny karabin maszynowy *DP* dla potrzeb lotnictwa usunięto osłonę lufy, tłumnik ognia, celownik krzywkowy i kolbę, zmieniono konstrukcję bezpiecznika i magazynka. Wprowadzono natomiast pierścień mocujący, celownik kołowy, muszkę — wiatrowskaz, tuleję do muszki i rękojeść.

Zamiast osłony zastosowano pierścień, który umocowano do komory zamkowej za pomocą specjalnego gwintu. Konstrukcja pierścienia umożliwia regulowanie położenia celownika kołowego na lufie, pomieszczenia rury gazowej tłoka gazowego oraz umocowania sworznia do obrotnicy.

Po usunięciu celownika krzywkowego i jego osłony na tylnej części komory zamkowej pozostała podstawa, w której znajduje się zatrzask magazynka.

Zamiast kolby zastosowano dwie rękojeści — górną i dolną. Służą one do kierowania ogniem. Górna rękojeść ma nakładkę gumową, służącą do oparcia podbródka podczas strzelania.

Mechanizm spustowy karabinu maszynowego *DP* różni się tylko konstrukcją bezpiecznika.

Usunięcie osłony lufy w karabinie *DA* doprowadziło do zmiany konstrukcji umocowania rury gazowej tłoka gazowego. Przednia część rury gazowej tłoka gazowego wstawiona jest w przejście komory gazowej, a tylny koniec przechodzi przez otwór w pierścieniu mocującym.

Karabin maszynowy *DA* na wylocie lufy ma specjalny gwint, w który wkręca się tuleje z podstawą muszki — wiatrowskazu.

Magazynek karabinu *DA* o pojemności 63 naboi różni się od magazynka ręcznego karabinu maszynowego *DP* średnicą — jest mniejszy, i grubością — jest prawie trzy razy grubszy od swego poprzednika. Magazynek ma dodatkowe umocowanie na karabinie, które pozwala na szybką wymianę.

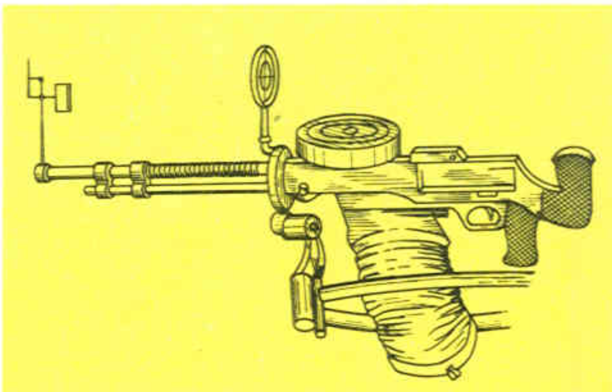
W celu zapobiegania rozsiewaniu łusek po kabinie samolotu karabin *DA* ma tak zwany chwytacz łusek, zwany niekiedy poławiaczem. Jest to brezentowy woreczek usztywniony sprężyną spiralną i zakończony podstawą metalową, którą umocowuje się w specjalnym wgłębieniu w dole ramy spustowej. Po napełnieniu się worka łuskami wystarczy nacisnąć zaciski zamka, a woreczek pod działaniem sprężyny otwiera się, uwalniając łuski.

Karabiny *DA* w samolotach umieszczane były nieruchomo lub ruchomo. Nieruchome, strzelające przez płaszczyznę obrotu śmigła, nazywano przednimi uzgodnionymi lub karabinami maszynowymi pilota, a ruchome — karabinami maszynowymi obserwatora. Karabin ruchomy umieszczany był zwykle na podstawie pierścieniowej, umożliwiającej obrót broni o 360° w płaszczyźnie poziomej, nazywanej obrotnikiem.

W zależności od typu i wariantu samolotu montowano w nim określoną liczbę karabinów maszynowych *DA*. Na przykład w samolocie *R-5* w wariancie rozpoznawczym montowano 3 karabiny, lekkiego bombowca — 5 karabinów, w wersji szturmowej — 7 karabinów.

Karabin maszynowy *DT (Diegtiariow tankowoj)* wprowadzono do uzbrojenia czołgów w 1929 roku. Konstrukcyjnie różni się od karabinu *DA* jedynie niektórymi szczegółami. Zasadnicza różnica występująca między karabinami *DA* i *DT* sprowadza się do zmian w budowie kolby, pierścienia mocującego i celownika.

Kolba w karabinie *DT* ma ruchomą oporę, którą ustawia się w żądanym położeniu za pomocą zatrzasku. Składa się ona z obsady kolby, zatrzasku kolby, sprężyny zatrzasku, ruchomej opory oraz dwóch listew. Opora kolby wyłożona jest

Karabin maszynowy *DA*

wojłokiem i obszyta skórą. Budowa kolby pozwala na regulowanie jej długości, zależnie od potrzeby.

Odmienny sposób mocowania karabinu maszynowego w czołgu pociągnął za sobą zmianę konstrukcji pierścienia mocującego.

Karabin *DT*, w odróżnieniu od karabinu *DP* i *DA*, ma specjalny celownik dioptryjny. Składa się on z suwaków — pionowego i poziomego, oraz z podstawy celownika, połączonej z komorą zamkową. Suwak poziomy przesuwa się względem podstawy celownika w kierunku poprzecznym. Suwak pionowy przesuwa się w wodzidłach suwaka poziomego. W suwaku pionowym umieszczony jest wizjer umocowany zatrzaskami. Zatrzaski wizjera pozwalają na ustawienie celownika na odległość 400, 600, 800 i 1000 metrów.

Muszka celownika znajduje się bezpośrednio w otworze jarzma kulistego.

Magazynek karabinka *DT* różni się od magazynka karabinu maszynowego *DA* tym, że nie ma dodatkowego umocowania do szybkiej wymiany.

Przy pobieżnym nawet zapoznaniu się z karabinem maszynowym *DT* i wnętrzem czołgu, choćby znanego „Rudego" z „Czterech pancernych i psa", widoczne jest, że karabin ten wyposażony jest w dwójnóg, który przewozi się oddzielnie w czołgu. Dwójnóg, albo, jak nazywają go czołgiści, nóżki do strzelania naziemnego, w górnej części ma wspornik, na którym umieszcza się muszkę.

Do umocowania karabinu maszynowego *DT* w czołgach, samochodach pancernych i transporterach opancerzonych służy jarzmo kuliste. Za jego pomocą można nadawać karabinowi rozmaite położenia: w płaszczyźnie pionowej od 20° do 30°, w płaszczyźnie poziomej ± 30°, i unieruchamiać broń. Ciężar jarzma wynosi 19,2 kG.

Warto nadmienić, że w wieży czołgu *T-34* w pancerzu ruchomym działa umocowuje się jarzmo kuliste karabinu maszynowego *DT*, sprzężonego z działem czołgowym. Pancerz ruchomy, stanowiący zarazem obsadę dla działa i jarzma kulistego, osadzony jest na czopach. Za pomocą mechanizmu podniesień można mu nadawać kąt podniesienia. Poziome kąty nadaje się przez obroty wieży i za pomocą mechanizmu kierunkowego.

W 1944 roku następuje modernizacja karabinu maszynowego *DT*, który otrzymuje oznaczenie typu *DTM (Diegtiariow tankowoj modernizowanyj)*.

Oprócz zmiany w rozmieszczeniu sprężyny powrotnej i wzmocnienia niektórych części — o czym szerzej przy omawianiu ręcznego karabinu maszynowego *DPM* — w karabinie *DT* zmieniono budowę i sposób umocowania ruchomej opory.

Sprzężony karabin maszynowy *DA-2 (Diegtiariow awiacjonnyj,* cyfra *2* oznacza podwójnie sprzężony) wprowadzony został do uzbrojenia na początku lat trzydziestych. W wersji przeciwlotniczej przetrwał on drugą wojnę światową. Stosowany był głównie do osłony wojsk w czasie marszów i przejazdów koleją przed atakami lotnictwa niemieckiego.

Karabiny maszynowe tworzące podwójnie sprzężony karabin maszynowy *DA-2* tylko kilkoma szczegółami różnią się od karabinów *DA*. Nie mają pierścieni mocujących, nakręcanych na komory zamkowe (zamiast osłony), lecz specjalne złącza, za pomocą których utworzono przednie umocowanie karabinów. Górne drewniane rękojeści zostały znacznie zmniejszone. Nie mają też podkładki gumowej do oparcia podbródka, ponieważ do tego celu sprzężony karabin maszynowy *DA-2* ma kolbę piersiową, umieszczoną między karabinami.

Komory spustowe karabinów maszynowych *DA-2* mają specjalne otwory do umocowania w nich sprzężonego spustu. Niezależnie od tego w komorach tych znajdują się otwory do sworzni tylnego umocowania karabinów.

Karabiny sprzężone *DA-2* mają hamulce wylotowe, służące do zmniejszenia siły odrzutu — nakręca się je na lufy. W tylnej części hamulce wylotowe mają nakrętki ochronne, które zapobiegają odchodzeniu gazów prochowych do tyłu, chroniąc strzelca i części karabinów przed ich działaniem.

Obydwa karabiny, tworzące sprzężony karabin maszynowy *DA-2* różnią się między sobą niektórymi szczegółami konstrukcyjnymi.

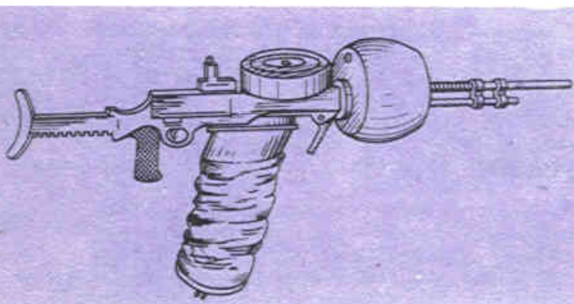
Lewy karabin w celu łatwiejszego posługiwania się nim ma rączkę suwadła z lewej strony. W tym też celu umieszczono również z lewej strony bezpiecznik urządzenia spustowego. Umieszczenie rączki suwadła z lewej strony spowodowało zmiany w profilu wyrzutnicy. Oprócz tego lewy karabin ma na wylocie lufy wspornik dla muszki — wiatrowskazu.

Prawy karabin różni się od karabinu *DA* jedynie dodatkowym kabłąkiem spustowym do haczyka sprzężonego spustu.

Ręczny karabin maszynowy *DPM (Diegtiariow piechotnyj modernizowanyj)* został wprowadzony do uzbrojenia wojsk w 1944 roku. Zasadnicze zmiany dotyczą rozmieszczenia sprężyny powrotnej, wzmocnienia niektórych części automatyki, umocowania dwójnogu i zastosowania uchwytu pistoletowego do komory spustowej.

Sprężynę powrotną umieszczono w komorze za zamkiem, ponieważ w czasie dłuższej pracy nagrzewała się od lufy, tracąc swe właściwości bojowe. Tylny ko-

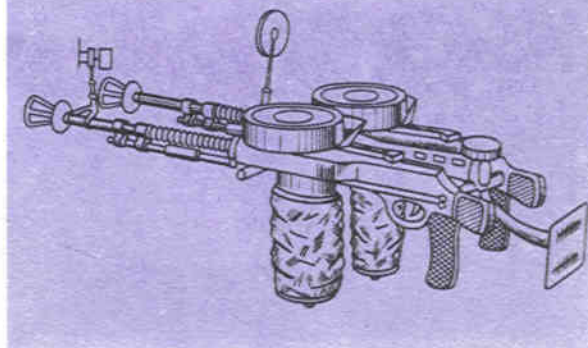
Karabin maszynowy *DT*

niec sprężyny powrotnej umieszczono w tylcu komory spustowej, który umocowuje się do osady komory spustowej za pomocą zatrzasku ze sprężyną. Tylec stanowi oparcie sprężyny powrotnej i zastępuje łącznik stosowany w ręcznym karabinie maszynowym *DP*.

Wzmocniono iglicę, zamek, wyrzutnik, śrubę łączącą i urządzenie spustowe. Nieznaczne zmiany konstrukcyjne zaszły w iglicy, wyciągu (sprężynę płaską zastąpiono spiralną), wyrzutniku, śrubie łączącej i urządzeniu spustowym. Inną konstrukcję ma jedynie bezpiecznik. Ustawienie skrzydełka w przednie położenie powoduje unieruchomienie dźwigni spustowej. Ustawienie tegoż skrzydełka w tylne położenie odbezpiecza dźwignię spustową.

Dwójnóg wzmocniono i na stałe przymocowano do osłony bez obroży, umożliwiając obrót ręcznego karabinu maszynowego dookoła osi przewodu lufy (do wyrównywania ręcznego karabinu maszynowego w czasie ustawiania go na nierównym gruncie).

Karabin maszynowy *DA-2*

Komora spustowa otrzymała uchwyt pistoletowy, co miało na celu polepszenie warunków prowadzenia ognia i dogodnego trzymania ręcznego karabinu maszynowego podczas strzelania.

Usunięcie tych usterek przez A. Szilina znacznie polepszyło właściwości bojowe ręcznego karabinu maszynowego, który stał się niezawodny w działaniu i dogodny w strzelaniu.

WYMAGANIA POLA WALKI

Zmodernizowanie ręcznego karabinu maszynowego *DP* nie rozwiązało wymagań dotyczących broni tego rodzaju na polu walki. Podczas wojny okazało się, że ręczna broń maszynowa, podobnie jak i ciężka, przestała odpowiadać szybko rosnącym możliwościom manewrowym piechoty. Fakt ten zmusza konstruktorów do szukania nowych rozwiązań. Dążą oni do skonstruowania kompanijnego karabinu maszynowego, dostatecznie lekkiego do użycia w szykach nacierających pododdziałów, a który jednocześnie spełniałby funkcję ciężkiego karabinu maszynowego. Konstruktorzy W. Szilin, P. Poliakow i A. Dibinin przystosowują więc ręczny

Dane taktyczno-techniczne odmian ręcznego karabinu maszynowego *DP*

Wzór broni	Kaliber w mm	Typ amunicji	Ciężar karabinu [kG]	Długość karabinu [mm]	*Szybkostrzelność teoretyczna [strz/min]	Szybkostrzelność praktyczna [strz/min]	Rodzaj zasilania	Pojemność magazynka lub taśmy (zasobnika)	Prędkość początkowa pocisku [m/s]
DP, DPM	7,62	normalny	8,4	1170	600	80	magazynek	47 — 49	840
DA	7,62	normalny	7,1	940	600	80	magazynek	63	840
DT, DTM	7,62	normalny	8,35	940-1140	600	100	magazynek	63	840
*DA-2**	7,62	normalny	12,5	1140	600	80	magazynek	63	840
RP-46	7,62	normalny	10,0	1170	600	150	taśma	250	804
RPD	7,62	pośredni	7,4	1040	650	150	taśma	100	735

* Dane dla *DA-2* dotyczą pojedynczego karabinu.

U progu strzeleckiego abecadła

karabin maszynowy *DP* do zasilania z taśmy. Karabin został zbudowany pod koniec wojny, a do uzbrojenia wszedł dopiero w 1946 r. jako typ *RP-46 (rucznoj puliemiot)*.

Problem pozostał jednak nie rozwiązany. Wobec zastosowania zwykłego naboju nie było możliwe zmniejszenie ciężaru ręcznego karabinu maszynowego wraz z jednostką ognia w ilości 300 naboi poniżej 20 kG (bez względu na zasilanie: z taśmy czy z magazynka), a w położeniu bojowym z 100 nabojami — poniżej 12—15 kG. Dlatego zaniechano szukania rozwiązań na tej drodze. Od 1943 roku rozpoczęto prace nad bronią maszynową na nabój o zmniejszonej mocy (pośredni) wzoru 1943 r. Już po wojnie Armia Radziecka otrzymuje 7,62 ręczny karabin maszynowy *D* Diegtiariowa, znany też pod oznaczeniem typu *RPD (rucznoj puliemiot Diegtiariowa)*. Karabin ten swymi możliwościami ogniowymi znacznie góruje nad zasłużonymi karabinami *DP* i *DPM*.

Porównawcze zestawienie danych taktyczno-technicznych karabinów maszynowych konstrukcji Diegtiariowa podaje tabelka na poprzedniej stronie.

DANE TAKTYCZNO-TECHNICZNE RĘCZNEGO KARABINU DP

Ręczny karabin maszynowy *DP* jest zasadniczą bronią automatyczną drużyny piechoty. Przeznaczony jest do niszczenia grupowych celów żywych odkrytych i zamaskowanych oraz ważnych celów pojedynczych na odległościach do 800 m, a także do zwalczania celów powietrznych na odległościach do 500 m.

Z ręcznego karabinu maszynowego *DP* z zasady strzela się krótkimi seriami (3—6 wystrzałów). Prowadzenie ognia długimi seriami (10—15 wystrzałów) dopuszczalne jest tylko w wyjątkowych wypadkach. Intensywność ognia zależna jest od warunków walki, charakteru i rozmiarów celu.

Ręczny karabin maszynowy *DP* obsługują celowniczy i amunicyjny.

Ciężar całkowity	8,4 kG
w tym: — dwójnogu	0,7 kG
— tłumika ognia	0,2 kG
Ciężar lufy	2,0 kG
Ciężar magazynka z nabojami	2,8 kG
Ciężar pustego magazynka	1,6 kG
Pojemność magazynka	47—49 naboi
Długość całkowita	126,6 cm
— tłumika ognia	12,5 cm
— przewodu lufy z komorą nabojową	60,5 cm
— nagwintowanej części lufy	53,2 cm
Długość linii celowania	
— największa (z celownikiem 1)	61,6 cm
— najmniejsza (z celownikiem 15)	61,0 cm
Kaliber	7,62 mm
Liczba gwintów	4
Wartość podziałki celownika	50 m
Szybkostrzelność	
— teoretyczna	około 600 strz/min
— praktyczna	80—90 strz/min
Prędkość początkowa pocisku	840 m/s
Wysokość muszki nad osią przewodu lufy	około 50 mm

Cztery tysiące osiemset pięćdziesiąta trzecia publikacja Wydawnictwa MON

Printed in Poland

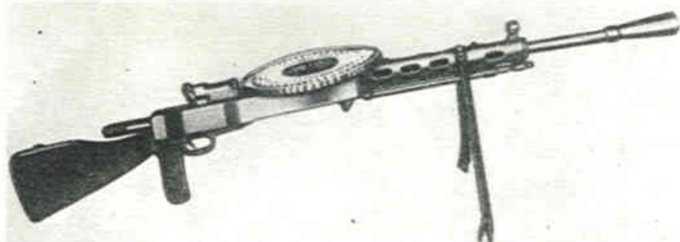
Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej
Warszawa 1971 r. — Wydanie I

Nakład 50 000+335 egz. Objętość 2,88 ark. wyd. 1,25 ark. druk. Papier offsetowy III kl. 80 g z Zakładów Celulozowo-Papierniczych im. J. Marchlewskiego we Włocławku. Oddano do składu dn. 26.II. 1971 r. Druk ukończono w sierpniu 1971 r. Wojskowe Zakłady Graficzne w Warszawie. Zam. nr 3321 z dn. 17.III.71 r. Cena zł 7.—. U-100

Karabin maszynowy *DT*

Ręczny karabin maszynowy *DPM*

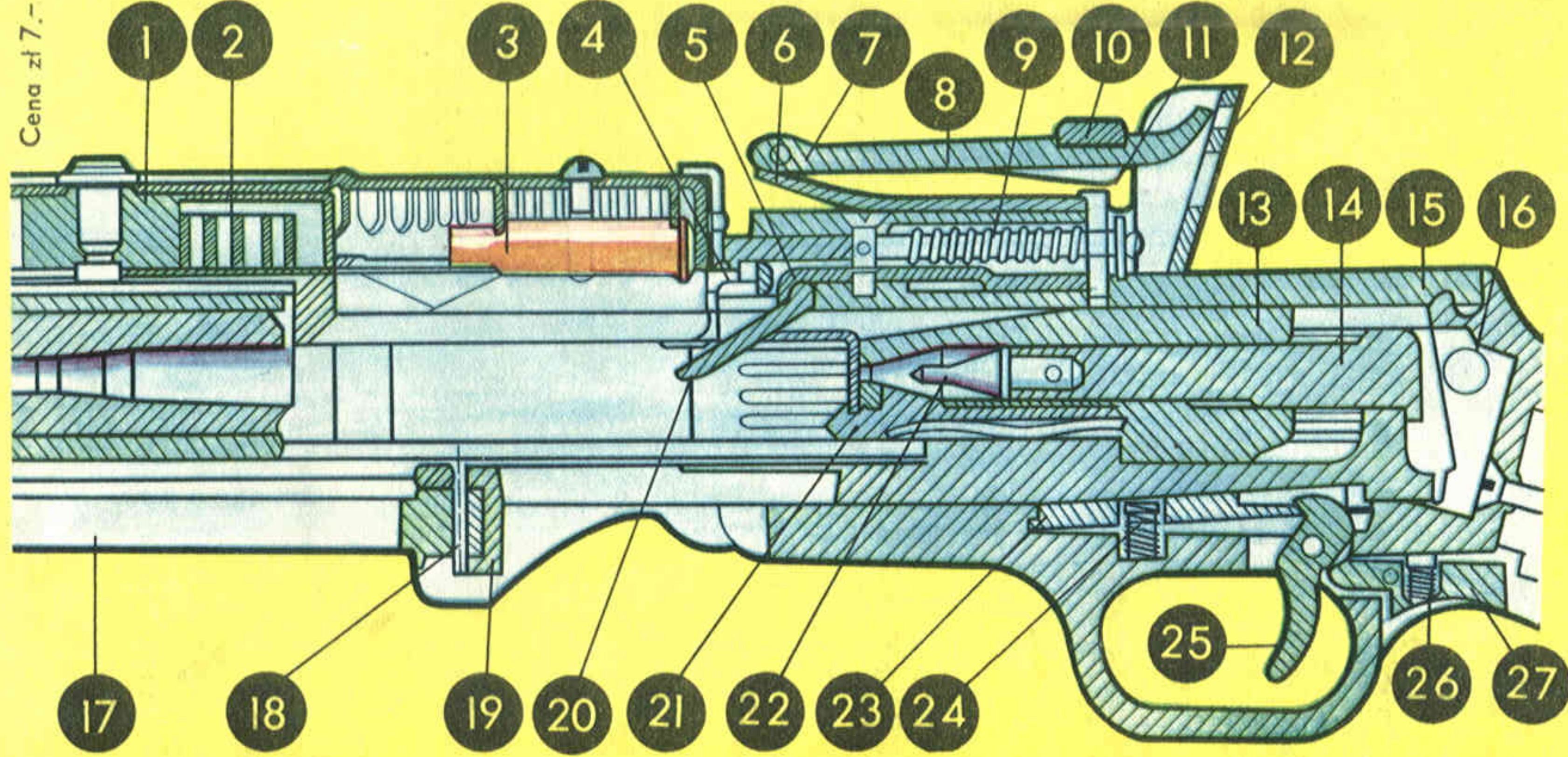

Ręczny karabin maszynowy *RP-46*

Ręczny karabin maszynowy *D*

Cena zł 7.-

PRZEKRÓJ KOMORY ZAMKOWEJ rkm DP:

1 — magazynek; 2 — sprężyna; 3 — zatrzymywacz naboi; 4 — zaczep; 5 — sprężyna ustalacza; 6 — sprężyna ramienia celownika; 7 — uszka; 8 — ramię celownika; 9 — sprężyna zatrzasku; 10 — suwak; 11 — zaciski; 12 — osłona celownika; 13 — zamek; 14 — iglica; 15 — komora zamkowa; 16 — śruba łącząca; 17 — rura gazowa; 18 — kołek; 19 — suwadło; 20 — ustalacz; 21 — wyrzutnik; 22 — grot iglicy; 23 — dźwignia spustowa; 24 — sprężyna dźwigni spustowej; 25 — spust; 26 — sprężyna bezpiecznika; 27 — bezpiecznik